

Вікторія Сідляр

*кандидат економічних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна
v.sidlyar@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-7495-0880*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ МСП В КРАЇНАХ ЄС: АНАЛІЗ КРИТЕРІЇВ ТА ПАРАМЕТРІВ

У сучасному світі малі та середні підприємства (МСП) є важливим рушійним механізмом соціально-економічного розвитку. Визначення критеріальних норм оподаткування МСП має вирішальне значення для їхньої стабільності та сприяння подальшому зростанню. Як засвідчують дослідження, зокрема [1; 2; 3; 4], оподаткування відіграє суттєву роль у функціонуванні малих та середніх підприємств, і може стати фактором, що обмежує їхню ефективність. Тому важливо визначити оптимальні податкові механізми для МСП з метою забезпечення максимальної ефективності їхньої діяльності в контексті загального економічного розвитку. Аналіз зарубіжного досвіду методики та організації цього процесу у країнах ЄС необхідний з огляду на євроінтеграційний напрям розвитку України та важливість використання кращих підходів при реформуванні української спрощеної системи оподаткування.

Загалом для підтримки МСП передусім застосовують фіскальні інструменти, спрямовані на зниження податкового навантаження. Ці заходи можуть застосовуватися для підтримки певних секторів економіки або стимулювання інвестицій та інновацій.

Водночас суттєвою складовою впливу податків на економічну діяльність суб'єктів господарювання, окрім розміру фіскальних вилучень, є затрати, пов'язані з дотриманням регулятивних вимог, встановлених податковим законодавством щодо ведення податкового обліку та звітності. Витрати, пов'язані з дотриманням податкових процедур, є регресивними залежно від масштабів

господарської діяльності (що доведено результатами численних досліджень, наприклад [5; 6]). Таким чином, вагомим компонентом в контексті оподаткування малого бізнесу є спрощений підхід до ведення обліку й звітності.

Крім того, для малого бізнесу актуальним є виклик дефіциту фінансових ресурсів, що є результатом обмеженого доступу до кредитів та ринку капіталу. Тому при провадженні політики підтримки МСП у багатьох державах враховують можливість використання власних фінансових джерел, включаючи прибуток та амортизаційні відрахування.

Ознайомлення з особливостями побудови фіскальних відносин між державою та малим бізнесом у країнах ЄС дозволяє зробити висновок, що немає єдиних норм і стандартів щодо використання фіскальних інструментів оподаткування МСП. Очевидно, що країни-члени ЄС не застосовують єдиного підходу до оподаткування малих та середніх підприємств через відмінність їхніх економік, рівень розвитку, наявність різних галузей та регіональних особливостей. Кожна країна має власні фіскальні та економічні потреби, які враховуються у встановленні податкових політик, спрямованих на підтримку МСП. При цьому також враховується політична воля кожної країни та її стратегічні цілі в розвитку бізнесу та економіки загалом.

Зокрема щодо корпоративного оподаткування, то з даних табл. 1 видно, що застосовують знижені ставки податку на прибуток підприємств Бельгія, Франція, Литва, Люксембург, Нідерланди, Польща, Португалія та Словаччина.

Найбільша різниця між зниженою та стандартною максимальною ставкою податку на прибуток спостерігається в Португалії – 14,5%. Для великих підприємств застосовується базова максимальна ставка у розмірі 31,5%. Водночас МСП сплачують податок за ставкою 17% на оподатковуваний дохід у розмірі до 25 000 євро.

У Люксембурзі різниця в ставках найменша – 2,1% (стандартна ставка – 24,9% та знижена ставка – 22,8%).

Нижче розглянемо досвід країн-членів ЄС, які застосовують спеціальні підходи чи надають преференції при оподаткуванні МСП.

Таблиця 1

Знижені та стандартні ставки податку на прибуток підприємств у європейських країнах [7; 8]

Країна	Знижений комбінований податок на прибуток підприємств		Стандартна комбінована найвища ставка податку на прибуток підприємств
	Знижена ставка	Поріг для зниженої ставки	
1	2	3	4
Австрія (AT)	—	—	25,0%
Бельгія (BE)	20,0%	Застосовується до перших 100 000 євро оподатковуваного доходу кваліфікованих компаній.	25,0%
Греція (GR)	—	—	22,0%
Данія (DK)	—	—	22,0%
Естонія (EE)	—	—	20,0%
Ірландія (IE)	—	—	12,5%
Іспанія (ES)	—	—	25,0%
Італія (IT)	—	—	27,8%
Латвія (LV)	—	Власник мікропідприємства може вибрати 25% податку на доходи, з яких 80% складають внески власника на соціальне страхування, а 20% – податок на доходи фізичних осіб. Застосовується, якщо дохід не перевищує 25 000 євро. (Оскільки це податок на доходи, а не на прибуток, ставку не можна прямо порівняти зі зниженими ставками в інших країнах.)	20,0%
Литва (LT)	5,0%	Застосовується до компаній, де середня кількість працівників не перевищує 10 осіб, а дохід протягом податкового періоду не перевищує 300 000 євро. Застосовується однорічна «податкові канікули» на прибуток підприємств (ставка податку 0%) для малого бізнесу, що починає діяльність (за умови відповідності вищезазначеним критеріям).	15,0%
Люксембург (LU)	22,8%	Застосовується, якщо оподатковуваний дохід не перевищує 175 000 євро.	24,9%
Нідерланди (NL)	15,0%	Застосовується до оподатковуваного доходу до 245 000 євро.	25,8%
Німеччина (DE)	—	—	29,9%
Польща (PL)	9,0%	Застосовується, якщо доходи не перевищують 2 млн євро.	19,0%
Португалія (PT)	17,0%	Застосовується до перших 25 000 євро оподатковуваного доходу кваліфікованих компаній.	31,5%

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Словацька Республіка (SK)	15,0%	Застосовується, якщо доходи не перевищують 49 790 євро.	21,0%
Словенія (SI)	–	–	19,0%
Угорщина (HU)	–	–	9,0%
Ісландія (IS)	–	–	20,0%
Норвегія (NI)	–	–	22,0%
Фінляндія (FI)	–	–	20,0%
Франція (FR)	15,0%	Застосовується, якщо оборот не перевищує 10 млн євро, а частина прибутку не перевищує 38 120 євро.	28,4%
Чехія (CZ)	–	–	19,0%
Швеція (SE)	–	–	20,6%

Бельгія

У Бельгії термін «МСП» (англ. Small and medium-sized enterprises, SME) традиційно використовується для позначення малих підприємств. З юридичного погляду існує лише два види компаній: компанії, які класифікуються як малі, і компанії, які не класифікуються як малі. Згідно зі статтею 1:24 Кодексу про компанії та асоціації, мала компанія – це компанія, яка за результатами попереднього фінансового року не перевищує більше одного з наступних критеріїв (у випадку афілійованих компаній – розглядається на консолідованій основі): 1) чистий оборот – 9 000 000 євро; 2) загальна сума балансу – 4 500 000 євро; кількість працівників (середньорічна чисельність) – 50 [9].

МСП сплачують корпоративний податок (англ. Corporate income tax, CIT) і можуть скористатися зниженою ставкою у розмірі 20%, якщо прибуток не перевищує 100 000 євро. До частини оподатковуваної бази, що перевищує межу в 100 000 євро, застосовується звичайна ставка – 25%.

МСП, які не мають права на знижену ставку:

– компанії, власність яких становить принаймні 50% однієї чи кількох інших компаній (філій);

– компанії (з більш ніж чотирирічним терміном діяльності), які виплачують річну зарплату в розмірі меншому, ніж 45 000 євро одному зі своїх керівників або коли об'єкт оподаткування менший за 45 000 євро;

– «фінансові компанії» – компанії, капітал і резерви яких складаються з більш ніж 50% фінансових активів, якщо ці частки не становлять щонайменше 75% сплаченого капіталу дочірньої компанії [10].

Прибуток визначається за методом нарахування та складається з сукупного доходу з вирахуванням дозволених витрат. Правила оподаткування доходів від підприємницької діяльності поширюються як для компаній, так і для фізичних осіб. База оподаткування податком на прибуток ґрунтується на фінансовій звітності компанії відповідно до загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (англ. Generally Accepted Accounting Principles, GAAP).

Малі підприємства можуть скористатися кількома податковими перевагами, зокрема компанії, які займаються НДДКР, можуть або отримати податковий кредит, або зменшити свої податки протягом кількох наступних років [10].

Система оподаткування самозайнятих осіб у Бельгії передбачає сплату прибуткового податку (англ. Personal income tax, PIT). Ставки оподаткування диференційовні й у 2024 р. становлять: 25% – оподатковуваний дохід до 15 200 євро; 40% – від 15 200 до 26 830 євро; 45% – від 26 830 до 46 440 євро; 50% – понад 46 440 євро. До цих сум необхідно додати місцевий та регіональний податки у вигляді відсотків від загальнодержавного податку на доходи фізичних осіб [11].

Базою оподаткування є дохід, що залишається після вирахування внесків на соціальне страхування та відповідних витрат, пов'язаних з веденням професійної діяльності. Мінімальний неоподатковуваний розмір доходу за 2023 рік – 10 160 євро. Самозайняті особи мають можливість зменшити оподатковуваний дохід на основі фактичних витрат або шляхом застосування фіксованої суми одноразово. Фактичні витрати є тими, які пов'язані з професійною діяльністю і підлягають врахуванню за їх реальною вартістю. Більшість витрат можна враховувати в повному обсязі, однак витрати на користування автомобілем (75%), оплату рахунків у ресторанах (69%) і представницькі витрати (50%) підлягають частковому врахуванню. Фактичні витрати потребують наявності документального підтвердження. Крім того,

самозайняті особи мають можливість одноразово враховувати свої витрати за фіксованою сумою без необхідності документального підтвердження [12].

Фізичні особи, які інвестують у нові акції МСП, навіть, через краудфандингові платформи або стартап-фонди мають право на податкову знижку, яка становить 30% (або 45% для мікропідприємств) від суми інвестицій (що обмежена податковим періодом) і застосовується лише за певних умов з урахуванням часу придбання цих акцій та підприємства, в яке платник податків інвестує. Податкова знижка може бути анульована у випадку, якщо платник податків не дотримався чотирирічного терміну володіння акціями [13].

Португалія

Оподаткування прибутку компаній в Португалії залежить від місця реєстрації. Базова ставка корпоративного податку у материковій частині Португалії становить 21%. Однак, для окремих регіонів і типів компаній передбачено застосування інших ставок. Зокрема, для компаній, що зареєстровані в автономному регіоні Мадейра та в автономному регіоні Азорських островів, корпоративний податок сплачується за ставкою 14,7% [14].

Для МСП та компаній малої та середньої капіталізації (англ. Small Mid Caps) діють знижені ставки корпоративного податку. Знижена ставка у розмірі 17% застосовується до перших 50 000 євро оподаткованого доходу (11,9% в автономному регіоні Мадейра та в автономному регіоні Азорських островів). Сума доходу, що перевищує цей поріг, оподатковується за базовою ставкою. В окремих регіонах із низькою густотою населення на територіях материкової Португалії преференційна ставка може становити 12,5% (8,75% в Автономному регіоні Азорських островів і на територіях автономного регіону Мадейра) [14].

Суб'єкти господарювання, що кваліфікуються як стартапи, підлягають оподаткуванню податком на прибуток також за ставкою 12,5% перших 50 000 євро оподаткованого доходу (на суму перевищення застосовується стандартна ставка податку на прибуток) [15].

Податкові пільги для МСП в Португалії включають податкові знижки на реінвестування прибутку, вирахування з податку на прибуток відповідних сум вартості витрат на НДДКР. Крім того, надаються стимули для міжнародного розвитку, звільнення від сплати дивідендів та зниження податкового тягаря для акціонерів [16; 17].

Для найменших представників бізнесу, окрім оподаткування підприємницького доходу податком на доходи фізичних осіб (за прогресивними ставками від 14% до 48%), передбачено спеціальний режим, що базується на спрощеному бухгалтерському обліку. Доходи від комерційної, промислової або сільськогосподарської діяльності, а також доходи від індивідуальної підприємницької діяльності можуть оподатковуватися або відповідно до спрощеного режиму, або на основі визначення оподатковуваного доходу на основі загальноприйнятих стандартів бухгалтерського обліку. Спрощений режим можуть застосовувати платники, які мають оборот або валовий дохід від підприємницької та професійної діяльності менш як 200 000 євро (станом на 2024 р.) за попередній рік. Згідно зі спрощеним режимом чистий прибуток визначається із застосуванням коефіцієнта 0,15 до доходів від торгівлі, готельного та ресторанного бізнесу, 0,75 – до доходів, отриманих від підприємницької діяльності та надання професійних послуг (відповідно до переліку, затвердженого податковим законодавством щодо оподаткування доходів фізичних осіб). До інших видів послуг застосовується коефіцієнт 0,35 [17].

Варто звернути увагу, що в Португалії так звані цифрові кочівники (англ. digital nomads) можуть скористатися спеціальним податковим режимом, відомим як Non-Habitual Residents (NHR) Regime. Відповідно до правил цього режиму, дохід самозайнятих осіб із джерелом походження за межами Португалії не підлягає оподаткуванню. Однак, щоб відповідати встановленим кваліфікаційним вимогам, дохід цифрового кочівника повинен відповідати таким критеріям:

- бути об’єктом оподаткування в іншій країні відповідно до угод про уникнення подвійного оподаткування з Португалією;
- не вважатися доходом, джерелом походження якого є територія Португалії;

– не підлягати оподаткуванню в Португалії за підходами Типової конвенції ОЕСР (у випадку, коли з державою немає угоди про уникнення подвійного оподаткування).

Для отримання цих пільг важливо, щоб самозайнята особа здійснювала діяльність з високою доданою вартістю (англ. high value-added activity), зокрема в галузі інформаційних та комунікаційних технологій (ІТ-діяльність), згідно зі списком професій. NHR режим діє протягом 10 років для цифрових кочівників і характеризується підвищеною стабільністю [18].

Франція

У Франції діють податкові преференції для МСП, зокрема знижені ставки корпоративного податку (франц. Impôt sur les sociétés, IS). Знижена ставка в розмірі 15% стосується компаній, які відповідають таким двом умовам:

- валовий дохід менш як 10 млн євро;
- статутний капітал повністю погашений і принаймні 75% утримується фізичними особами (або компанією, яка застосовує цей критерій).

Ставка 15% застосовується до 42 500 євро прибутку для МСП. Понад цей поріг прибуток оподатковується за стандартною ставкою корпоративного податку, тобто 25% [19].

Податком на доходи громадян (франц. Impôt sur le revenu, IR) оподатковуються такі форми компаній, як:

- індивідуальний підприємець (франц. auto-entrepreneur),
- індивідуальний підприємець з обмеженою відповідальністю (франц. entreprise individuelle à responsabilité limitée, EIRL)
- товариство з обмеженою відповідальністю з єдиним учасником (франц. L'entreprise unipersonnelle à responsabilité limitée, EURL)

До мікропідприємств застосовуються режими оподаткування, що передбачають різні спрощення, залежно від обсягів доходів та видів діяльності.

Зокрема, у Франції функціонує податковий режим для найменших представників малого бізнесу, яким можуть скористатися платники податків за умови, що їх річний оборот не перевищує 188 700 євро для суб'єктів, що провадять комерційну діяльність або 77 700 євро для суб'єктів, що надають послуги. За умовами даного

режиму база оподаткування визначається шляхом паушального вирахування витрат з обороту. Частка витрат у загальних доходах є фіксованою й встановлюється залежно від сфери діяльності (71% – для сфери комерційної діяльності та торгівлі; 50% – для послуг; 34% – для самозайнятих осіб, що займаються професійною діяльністю). Якщо суб'єкт здійснює змішану діяльність, частки вирахувань з доходу розраховуються окремо для кожної частки обороту, яка відповідає здійснюваній діяльності. Оподатковуваний прибуток визначається податковою адміністрацією й підлягає оподаткуванню прибутковим податком (IR) за загальновстановленими правилами.

Звичайний режим оподаткування доходів мікропідприємств передбачає декларування та сплату податку одночасно з декларуванням усіх інших доходів. Ставки є прогресивними від 0 до 45%.

Крім того, суб'єкт мікробізнесу може вибрати варіант одночасної сплати податкових зобов'язань з прибуткового податку та внесків на соціальне страхування за умови відповідності встановленим критеріям щодо розміру сукупного оподаткованого доходу сім'ї за попередній рік, який варіюється залежно від сімейного стану.

Розмір сплати податкових зобов'язань з прибуткового податку та внесків на соціальне страхування залежить від сфери діяльності.

Ставки податку на дохід:

- комерційна діяльність та торгівля – 1% від обороту без ПДВ;
- надання послуг – 1,7% від обороту без ПДВ;
- професійна діяльність самозайнятих осіб – 2,2% від суми прибутку.

До цих ставок додаються ставки внесків на соціальне страхування, які також диференційовані залежно від сфери діяльності:

- комерційна діяльність та торгівля – 12,3% від обороту без ПДВ;
- надання послуг – 21,2% від обороту без ПДВ;
- професійна діяльність самозайнятих осіб – 21,2% від суми прибутку [20].

Окрім того, французьке податкове законодавство передбачає низку преференцій у вигляді податкових звільнень, знижок та вирахувань з прибутку, пов'язаних з НДДКР, інноваційною діяльністю, розвитком окремих територій тощо [19].

Італія

Особливості оподаткування МСП в Італії відображаються через систему корпоративного податку та оподаткування доходів самозайнятих осіб.

У контексті корпоративного оподаткування, юридичні особи зобов'язані сплачувати податок на прибуток підприємств (італ. *Imposta sul reddito sulle società*, IRES) та регіональний податок на виробництво (італ. *Imposta sul reddito sulle società*, IRAP) зі стандартними ставками 24% та 3,9% відповідно. Ставки IRAP можуть варіюватися залежно від виду діяльності. Базою оподаткування IRES є прибуток, визначений згідно з загальноприйнятими стандартами бухгалтерського обліку (GAAP) та скоригованим відповідно до положень податкового законодавства. Щодо IRAP, то існують різні методи розрахунку бази оподаткування залежно від виду діяльності, яку здійснює платник податків. Доходи фізичних осіб від підприємницької діяльності також підлягають оподаткуванню IRES. База оподаткування розраховується за принципом нарахування як різниця між доходами та витратами, пов'язаними з підприємницькою діяльністю.

В Італії немає спеціальних стимулів для МСП щодо оподаткування прибутку підприємств. Однак, МСП можуть використовувати спрощені правила для визначення бази оподаткування, які включають стандартизовані одноразові відрахування понесених витрат. Серед основних податкових преференцій – податковий кредит на НДДКР який, ймовірно, корисніший для МСП, ніж для великих компаній, оскільки його обмеження становить 5 млн євро. Ця податкова пільга доступна для всіх підприємств, які інвестують у НДДКР, незалежно від організаційно-правової форми та галузі, у якій вони працюють. Також застосовується податковий кредит для підприємств, які інвестують у технологічну та цифрову інноваційну діяльність і в проекти, спрямовані на екологічний перехід [21].

Дохід самозайнятих підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб (італ. *Imposta sui redditi delle persone fisiche*, IRPEF) і розраховується як різниця між отриманими гонорарами та витратами, пов'язаними з такою діяльністю. Ставки

диференційовані залежно від розміру оподатковуваного доходу: 23% – дохід до 15 000 євро; 27% – від 15 000 до 28 000 євро; 38% – від 28 000 до 55 000 євро; 41% – від 55 000 до 75 000; 43% – понад 75 000 євро. До суми IRPEF додається надбавка до муніципального податку (італ. Imposta addizionale comunale), яка коливається від 0,1% до 0,9% і регіональний податок, який варіюється від 0,70% до 3,33% залежно від регіону і розміру доходу [21].

Для спрощення оподаткування самозайнятих осіб існує альтернативна спрощена форма оподаткування на основі єдиного податку (італ. Regime forfettario), яка передбачає ставку 15% від обороту, що визначається без врахування сплачених та утриманих внесків на соціальне страхування, а також збитків попередніх періодів, які підлягають вирахуванню з доходу. Самозайняті особи зобов'язані вести бухгалтерський облік, а також є платниками IRAP та ПДВ. Система єдиного податку передбачає, що оподатковуваний дохід визначається на основі єдиної ставки податку в розмірі 15%. Проте протягом перших 5 років здійснення господарської діяльності можливе оподаткування за ставкою 5%. Право застосування спрощеної системи оподаткування залежить від дотримання певних критеріїв і обмежень. Поріг річного валового доходу для застосування системи спрощеного податку у 2024 році – 85 000 євро [22].

Німеччина

У Німеччині відсутні будь-які конкретні стимули, спрямовані виключно на малі та середні підприємства. Проте, деякі положення законодавства надають преференції цьому сегменту, обмежуючи допустимі доходи або витрати за допомогою максимальних абсолютних порогів.

Варто зауважити, що у Німеччині суб'єкти малого бізнесу та самозайняті особи / фрилансери мають можливість скористатися спеціальним методом визначення прибутку для цілей оподаткування, що базується на принципах спрощеного обліку доходів та витрат і становить альтернативу загальному методу обліку. На відміну від подвійного запису, кожна господарська операція записується лише на одному рахунку або як дохід, або як витрати. Отже,

застосовуючи спрощений підхід, прибуток обчислюється шляхом вирахування всіх витрат з доходів за відповідний звітний період.

Відповідно до Закону про податок на прибуток (розділ 4, п. 3 EstG): «Платники податків, які згідно із законом не зобов'язані вести бухгалтерський облік і складати регулярну фінансову звітність [...], можуть визнавати перевищення операційних доходів над операційними витратами як прибуток» [23].

Спрощений розрахунок оподатковуваного доходу (нім. *Einnahmen Überschuss Rechnung, EÜR*) надсилається в електронному вигляді до податкової служби під час декларування.

МСП можуть застосовувати EÜR за умови дотримання наступних критеріїв (з 2024 року порогові значення зросли [24]): оборот – до 800 тис. євро/рік; прибуток – не більше 80 тис. євро/рік. Щодо самозайнятих осіб, то до них обмеження не застосовуються.

Узагальнюючи національні норми та правила країн ЄС, можемо констатувати, що оподаткування МСП включає низку важливих параметрів, що визначають його ефективність та економічні наслідки.

Досвід країн ЄС свідчить, що оподаткування суб'єктів малого та середнього підприємництва, зазвичай, передбачає корекцію традиційної податкової технології оподаткування прибутку від підприємницької діяльності шляхом надання окремих преференцій, зокрема податкових знижок, вирахувань з доходу тощо, а також застосування прогресії в оподаткуванні таких доходів.

Крім того, зважаючи на регресивний характер витрат, пов'язаних з оподаткуванням, який посилюється зі зменшенням розміру суб'єкта підприємництва, та враховуючи необхідність компенсації вразливих аспектів функціонування великої кількості малих бізнес-структур (передусім найдрібніших) можуть застосовуватись спеціальні підходи до спрощеного оподаткування, обліку та звітності.

Застосування спеціальних методик оподаткування малого та середнього бізнесу може будуватися на технологіях, що не потребують ведення обліку або дозволяють застосовувати спрощені підходи до його ведення, зокрема:

- сплата податку з обороту замість податку на корпоративний прибуток чи податку на доходи фізичних осіб;
- введення презумптивного оподаткування для найдрібніших суб'єктів бізнесу, що базується на використанні непрямой оцінки визначення доходу платників податків, і передбачає сплату паушального податку чи вартості патенту (ліцензії), що диференціюються за видами діяльності та іншими ознаками.

Методика та організація визначення бази оподаткування МСП регламентується податковим законодавством країни й охоплює різноманітні аспекти, такі як сфера діяльності МСП, визначення об'єктів оподаткування (види доходів, активів, оборотів або інших об'єктів, що підлягають оподаткуванню); ставок оподаткування (рівень податку, який застосовується до бази оподаткування, а також можливі знижки, пільги або інші винятки); методів оцінки величини бази оподаткування; процедур вирахування та спрощення, які дозволяють платникам податків зменшити податкові зобов'язання.

Реформування спрощеної системи оподаткування в Україні обґрунтовується з одного боку потребою впровадження справедливої та прозорої системи оподаткування, що забезпечує вільний розвиток МСП та сприяє їхньому зростанню, а з іншого – необхідністю впровадження запобіжників для уникнення зловживань.

Крім того, удосконалення оподаткування суб'єктів малого та середнього бізнесу відповідає цілям Національної стратегії доходів до 2030 року, зокрема п. 3.1 у частині «забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності через збереження рівня мобілізації доходів та зменшенні потреби у зовнішньому фінансуванні», а також «забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС та виконання міжнародних зобов'язань України в частині [...] податкової політики та адміністрування» [25].

У контексті реформування ССО відповідно до положень Національної стратегії доходів до 2030 року, важливо врахувати потреби МСП та забезпечити сприятливі умови для їхнього функціонування. Удосконалення національної системи оподаткування МСП є важливим кроком у напрямку досягнення стабільності та підтримки економічного зростання. Однак, важливо врахувати можливі наслідки

цих реформ для МСП та розвинути стратегії підтримки цих суб'єктів господарювання у перехідний період.

У цьому контексті варто зауважити, що положення Національної стратегії щодо реформування ССО (п. 4.3.1) шляхом заборони її застосування для юридичних осіб несуть певні загрози. Аналіз практики країн ЄС засвідчив, що, як правило, малий бізнес отримує преференції в оподаткуванні. Як зазначалось вище, з огляду на соціально-економічну важливість МСП та необхідність нівелювання регресивного характеру витрат, пов'язаних з оподаткуванням, який посилюється при зменшенні розміру суб'єкта підприємництва, низка країн ЄС застосовує знижені ставки оподаткування на основі певних критеріїв (зокрема, обсягів валових доходів та кількості працівників), які враховують розмір підприємства. Навіть якщо в країні не передбачені знижені ставки оподаткування для малого бізнесу, на практиці в країнах-членах ЄС широко використовуються податкові знижки, вирахування з прибутку та спрощені методи бухгалтерського обліку, зокрема, засновані на попередній оцінці витрат залежно від виду діяльності.

Здійснення реформ у системі оподаткування МСП може сприяти стабільному розвитку цих підприємств та досягненню національних стратегічних цілей щодо забезпечення доходів держави. Проте, для розробки ефективних рішень необхідно враховувати весь спектр факторів, що впливають на оподаткування МСП, включаючи якісні та кількісні параметри підприємницької діяльності у різних секторах економіки.

Додатково, слід зазначити, що необхідною складовою процесу реформування спрощеної системи оподаткування в Україні є встановлення перехідного періоду, особливо у зв'язку зі складним становищем, викликаним війною. Перехідний період дозволить МСП адаптуватися до нових умов оподаткування, зменшуючи вплив реформ на їхню фінансову стабільність та конкурентоспроможність. Це особливо важливо в умовах надзвичайної ситуації, коли підприємства вже зазнають значних викликів та обмежень у своїй діяльності.

Література

1. Tee E., Boadi L. A., Opoku R. T. The Effect of Tax Payment on the Performance of SMEs: The Case of Selected SMEs in Ga West Municipal Assembly. *European Journal of Business and Management*. 2016. Vol. 8, No. 20. P. 119–125. URL: https://www.researchgate.net/publication/318877876_The_Effect_of_Tax_Payment_on_the_Performance_of_SMEs_The_Case_of_Selected_SMEs_in_Ga_West_Municipal_Assembly.
2. The Impact of Taxation Policies on the Performance of Small to Medium Enterprises / W. Ongayi et al. *International Journal of Economics and Business Administration*. 2021. Vol. IX, Issue 3. P. 163–170. URL: <https://ijeba.com/journal/726>.
3. Buyl P., Roggeman A. Do SMEs Face a Higher Tax Burden? Evidence from Belgian Tax Return Data. *Prague Economic Papers*. 2019. No. 28(6). P. 729–747. URL: <https://pep.vse.cz/pdfs/pep/2019/06/07.pdf>.
4. Ravšelj D., Kovač P., Aristovnik A. Tax-Related Burden on SMEs in the European Union: The Case of Slovenia. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2019. Vol. 10, no. 2. P. 69–79. URL: https://www.researchgate.net/publication/331653868_Tax-Related_Burden_on_SMEs_in_the_European_Union_The_Case_of_Slovenia.
5. SME taxation in Europe: An empirical study of applied corporate income taxation for SMEs compared to large enterprises. CIP Programme 186/PP/ENT/CIP/12/F/S01C24 / C. & B. R. & E. M. T. & P. S. & S. F. Spengel et al. *ZEW - Leibniz Centre for European Economic Research*. 2015. URL: <https://www.econstor.eu/handle/10419/123313>.
6. SME Tax Compliance and Simplification. OECD. 19 p. URL: <https://www.oecd.org/global-relations/41873897.pdf>.
7. Locher T., Asen E. Reduced Corporate Income Tax Rates for Small Businesses in Europe. *Tax Foundation. Europe*. 2021. 10 June. URL: <https://taxfoundation.org/data/all/eu/reduced-corporate-income-tax-rates-for-small-businesses-in-europe-2021/>.
8. Table II.2. Targeted statutory corporate income tax rate. OECD Statistics. URL: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=TABLE_II2.

9. Code des sociétés et des associations: of23.03.2019 no. 2019A40586. URL: https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2019032309&table_name=loi.
10. Doing business in Belgium. Vandelanotte, 2023. 25 p. URL: <https://www.vandelanotte.be/data/documents/download/dbib-2023.pdf>.
11. Belgium - Individual - Taxes on personal income. Worldwide Tax Summaries Online. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/belgium/individual/taxes-on-personal-income> (date of access: 31.03.2024).
12. How to file your income taxes in Belgium. Expatica Belgium. URL: <https://www.expatica.com/be/finance/taxes/income-tax-belgium-103649/#tax-rates> (date of access: 31.03.2024).
13. Belgium – Individual – Other tax credits and incentives. Worldwide Tax Summaries Online. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/belgium/individual/other-tax-credits-and-incentives> (date of access: 31.03.2024).
14. Taxes in Europe Database v3. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=463/1704063600#geographical_scopeTitle1 (date of access: 31.03.2024).
15. Portugal - Corporate - Taxes on corporate income. Worldwide Tax Summaries Online. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/portugal/corporate/taxes-on-corporate-income> (date of access: 31.03.2024).
16. Portugal – Corporate – Tax credits and incentives. Worldwide Tax Summaries Online. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/portugal/corporate/tax-credits-and-incentives> (date of access: 31.03.2024).
17. Taxes in Europe Database v2. Language selection | European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/legacy/taxDetail.html?id=469/1424159320&taxType=PIT (date of access: 31.03.2024).
18. Portugal – Individual – Other tax credits and incentives. Worldwide Tax Summaries Online. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/portugal/individual/other-tax-credits-and-incentives> (date of access: 31.03.2024).
19. Impôt sur les sociétés (IS) : entreprises concernées et taux d'imposition. Accueil | Entreprendre.Service-Public.fr. URL: <https://entreprendre.service-public.fr/vosdroits/F23575> (date of access: 31.03.2024).

20. Reduced Corporate Income Tax Rates for Small Businesses in Europe. Tax Foundation. URL: <https://taxfoundation.org/data/all/eu/reduced-corporate-income-tax-rates-for-small-businesses-in-europe-2021/> (date of access: 31.03.2024).
21. Italy – Corporate – Tax credits and incentives. Worldwide Tax Summaries Online. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/italy/corporate/tax-credits-and-incentives> (date of access: 31.03.2024).
22. Small taxpayers – The Regime Forfetario – Flat Rate Tax Regime – Italian Tax. Italian Tax – Resources in English for Italian Tax. URL: <https://taxing.it/small-taxpayers-flat-rate-tax-regime/> (date of access: 31.03.2024).
23. § 4 EStG - Einzelnorm. Gesetze im Internet. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/estg/__4.html (date of access: 31.03.2024).
24. Gesetz zur Stärkung von Wachstumschancen, Investitionen und Innovation sowie Steuervereinfachung und Steuerfairness (Wachstumschancengesetz): Gesetz of 27.03.2024 no. 108. URL: <https://www.recht.bund.de/bgbl/1/2024/108/VO>.
25. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року: Розпорядж. від 27.12.2023 р. № 1218-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR231218>.